

Sygn. akt IV CZ 120/13

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Agnieszka Piotrowska (sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

w sprawie z wniosku E. – O. Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.

przy uczestnictwie A. B.

o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 12 lutego 2014 r.,

zażalenia uczestnika postępowania

na postanowienie Sądu Okręgowego w S.

z dnia 30 lipca 2013 r.

**uchyla zaskarżone postanowienie, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego sądowi,
który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 10 kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy w S. oddalił wniosek E. – O. S.A. w W. o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu obciążającej bliżej opisaną nieruchomością gruntową stanowiącą własność uczestnika A. B.

Po rozpoznaniu apelacji wnioskodawcy Sąd Okręgowy zaskarżonym postanowieniem uchylił postanowienie Sądu pierwszej instancji i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego uznając, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy.

W zażaleniu wniesionym na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. uczestnik zarzucił naruszenie art. 385 k.p.c., art. 386 § 4 k.p.c., art. 7 k.c., art. 172 k.c., art. 292 k.c. i art. 305⁴ k.c., i wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. - w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), która weszła w życie z dniem 3 maja 2012 r. - zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje stronie także w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Obowiązujący aktualnie model apelacji pełnej zakłada, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, dokonuje własnych ustaleń faktycznych, bazując na materiale zebranym w pierwszej instancji i prowadząc w razie potrzeby własne postępowanie dowodowe oraz stosuje właściwe przepisy prawa materialnego. Postępowanie apelacyjne powinno więc co do zasady zakończyć się wydaniem merytorycznego orzeczenia rozstrzygającego definitywnie spór między stronami. Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., poza wypadkami określonymi w § 2 i 3, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej

instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie jest skierowane przeciwko uchyleniu przez Sąd II instancji wyroku lub postanowienia co do istoty sprawy i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, a więc ocenie Sądu Najwyższego może być poddany jedynie ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej podstawie orzeczenia kasatoryjnego. Ustawowe przesłanki uchylenia orzeczenia Sądu pierwszej instancji zostały zakreślone wąsko, stąd w przypadku wniesienia zażalenia kognicja Sądu Najwyższego ogranicza się do skontrolowania, czy istotnie doszło do nierozpoznania istoty sprawy lub też czy faktycznie istnieje w realiach rozpoznawanej sprawy konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko zgodnie z którym, do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 15 lipca 1998 r., II CKN 838/97, LEX nr 50750; z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, LEX nr 519260; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36; z dnia 21 października 2005 r. III CK 161/05, LEX nr 178635.; z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2). Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji: rozstrzygnął nie o tym, co było przedmiotem sprawy lub zaniechał w ogóle zbadania materialnej podstawy żądania; pominął całkowicie merytoryczne zarzuty zgłoszone przez stronę; rozstrzygnął o żądaniu powoda na innej podstawie faktycznej niż zgłoszona w pozwie; nie uwzględnił (nie rozważył) wszystkich zarzutów pozwanego dotyczących kwestii faktycznych czy prawnych rzutujących na zasadność roszczenia powoda (por. postanowienie SN z dnia 26.11.2012 roku, III SZ 3/12, Lex nr 1232797).

W niniejszej sprawie Sąd I instancji, wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, rozpoznał tak rozumianą istotę sprawy, albowiem po przeprowadzeniu postępowania oddalił wnioski z przyczyn wskazanych w uzasadnieniu postanowienia.

Sąd Rejonowy odniósł się więc niewątpliwie do podstawy faktycznej żądania i wchodzących w grę przepisów prawa materialnego. Inną natomiast kwestią jest, czy uczynił to prawidłowo, a więc zgodnie z prawem procesowym i materialnym, czy należycie ustalił stan faktyczny i dokonał jego prawidłowej subsumpcji pod właściwe normy prawa materialnego. Oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy, dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu lub wniosku i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania prowadzącego do wydania zaskarżonego apelacją orzeczenia. Przypomnieć należy, że Sąd II instancji orzeka, zgodnie z art. 382 k.p.c., na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym, stąd też istnieje możliwość uzupełnienia postępowania dowodowego, o ile strony złożą stosowne twierdzenia faktyczne i wnioski dowodowe dopuszczalne w świetle art. 381 k.p.c. Sąd Odwoławczy może także na podstawie art. 232 zdanie 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. dopuścić z urzędu dowód nie wskazany przez stronę.

Powyższe rozważania przemawiają za zasadnością sformułowanego w zażaleniu pozwanego zarzutu nieuzasadnionego uchylenia przez Sąd II instancji postanowienia Sądu Rejonowego i skierowania sprawy do ponownego rozpoznania z uwagi na brak przewidzianej w art. 386 § 4 k.p.c. przesłanki uchylenia.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c. orzekł jak w sentencji, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego orzeczeniu kończącemu postępowanie w sprawie.

